

Chemie 9. třída

Pátek 9. 4. 2021

Zdravím žáky 9. třídy v čase nekončících vln pandemie.

Máme za sebou první nenasycené uhlovodíky, a to **alkeny**. Dnes se podíváme na další s názvem **alkyny**. Ty se liší tím, že mají v řetězci **jednu trojnou vazbu**.

Jejich názvosloví je podobné alkanům a alkenům. Přítomnost **trojné vazby** vyjadřujeme koncovkou **–yn**. U uhlovodíků s delším řetězcem (čtyři a více uhlíků) opět vyjadřujeme **polohu trojné vazby** číslem uprostřed názvu před příponou (podobně jako dvojnou vazbu u alkenů).

Zapamatujte si, že alkyny, podobně jako alkeny, začínají uhlovodíkem se **dvěma uhlíky – ethynem**.

V učebnici **Základy chemie 2** je učivo o **alkynech** na str. **39**. Prezentaci i s obrázky máte v MS Teams.

Uvidíme se v pátek na on-line hodině ☺.

-----Zápis do sešitu-----

Alkyny (acetyleny)

Charakteristika:

Alkyny jsou **nenasycené uhlovodíky** obsahující v uhlíkatém řetězci **jednu trojnou vazbu** $-C\equiv C-$.

Podobně jako alkany nebo alkeny tvoří **homologickou řadu**, kde se každý následující uhlovodík liší od předcházejícího o skupinu $-CH_2-$.

Názvosloví:

Názvy alkynů se tvoří podobně jako u alkanů nebo alkenů, s tím rozdílem, že alkyny mají koncovku **–yn**, která označuje, že uhlovodík obsahuje **jednu trojnou vazbu**.

Číslo v názvu uhlovodíku (před příponou **–yn**) **udává číslo uhlíku, z něhož vychází trojná vazba**.

Atomy v řetězci číslujeme tak, aby tento atom byl označen co nejmenším číslem.

Název	Sumární vzorec	Racionální vzorec	Strukturní vzorec
Ethyn	C_2H_2	$CH\equiv CH$	$H-C\equiv C-H$

Propyn	C_3H_4	$CH\equiv CCH_3$	$\begin{array}{c} H \\ \\ H-C\equiv C-C-H \\ \\ H \end{array}$
But-1-yn	C_4H_6	$CH\equiv CCH_2CH_3$	$\begin{array}{c} H \quad H \\ \quad \\ H-C\equiv C-C-C-H \\ \quad \\ H \quad H \end{array}$
But-2-yn	C_4H_6	$CH_3C\equiv CCH_3$	$\begin{array}{c} H \quad \quad H \\ \quad \quad \\ H-C-C\equiv C-C-H \\ \quad \quad \\ H \quad \quad H \end{array}$
Pent-1-yn	C_5H_8	$CH\equiv CCH_2CH_2CH_3$	$\begin{array}{c} H \quad H \quad H \\ \quad \quad \\ H-C\equiv C-C-C-C-H \\ \quad \quad \\ H \quad H \quad H \end{array}$
Pent-2-yn	C_5H_8	$CH_3C\equiv CCH_2CH_3$	$\begin{array}{c} H \quad \quad H \quad H \\ \quad \quad \quad \\ H-C-C\equiv C-C-C-H \\ \quad \quad \quad \\ H \quad \quad H \quad H \end{array}$
Hex-1-yn	C_6H_{10}	$CH\equiv CCH_2CH_2CH_2CH_3$	$\begin{array}{c} H \quad H \quad H \quad H \\ \quad \quad \quad \\ H-C\equiv C-C-C-C-C-H \\ \quad \quad \quad \\ H \quad H \quad H \quad H \end{array}$
Hex-3-yn	C_6H_{10}	$CH_3CH_2C\equiv CCH_2CH_3$	$\begin{array}{c} H \quad H \quad \quad H \quad H \\ \quad \quad \quad \quad \\ H-C-C-C\equiv C-C-C-H \\ \quad \quad \quad \quad \\ H \quad H \quad \quad H \quad H \end{array}$

Obecný vzorec alkynů – C_nH_{2n-2} (kde n je počet atomů uhlíku v řetězci).

Vlastnosti:

- fyzikálními vlastnostmi se podobají **alkanům** a **alkenům**
- chemickou reaktivitou jsou podobné **alkenům**